

2024-05-17

Gem 2024/0022

Till
Utbildningsdepartementet

Remiss Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären

Sveriges läkarförbund har fått rubricerat betänkande på remiss och vill framföra följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

Läkarförbundet välkomnar betänkandets förslag för ökad mobilitet i den akademiska karriären. Läkarförbundet tillstyrker förslagen överlag men ger tillägg avseende borttagande av sjukvårdshuvudmannens yttrande och den höjda tidsgränsen för anställning som biträdande lektor. Ytterligare synpunkter framförs avseende vissa delar av betänkandet.

För att fullt ut stödja trygghet i anställningsformen och villkor (bland annat gällande pension, socialförsäkring, arbetsmiljö) borde det göras tydligt i lagtexten (förslagsvis i Högskoleförordningen) att högskolan enligt huvudregeln är huvudansvarig arbetsgivare. Trygga och goda anställningsvillkor är avgörande för läkare att välja en karriär inom forskning och i samband med att högskolan öppnar upp för potentiellt samarbete med nya arbetsgivare bör detta förtydligas för att anställningsförhållandena ska förbli attraktiva.

Läkarförbundet har sedan tidigare påtalat att det behövs satsningar på läkare tidigt i karriären mot bakgrund av att andelen forskarutbildande läkare under en längre tid stadigt minskat. Därför välkomnar vi att läkare innan specialistbevis får bättre anställningsmöjligheter. Vi vill samtidigt lyfta att vi ser ett behov av satsningar för fler förenade anställningar för läkare som forskar inom ramen för deras utbildningstjänstgöring (innan specialistbevis).

Förslagen innebär att universitet och högskola kan förena anställningar med fler aktörer utöver sjukvårdshuvudman. Läkarförbundet tycker detta är lämpligt eftersom en betydande del av hälso- och sjukvården idag drivs utanför offentlig regi, och det är viktigt att alla vårdgivare oavsett driftform kan bidra till och delta i forskning och utbildning. Däremot anser vi det inte ändamålsenligt att ta bort sjukvårdshuvudmannens rätt till yttrande.

Gällande förslaget att tidsgränsen för biträdande lektor från doktorsexamen kan höjas från fem till sju år ser vi ett potentiellt negativt utfall där senare karriärsteg fördröjs. Förslaget lämnas flexibelt för universiteten att tillämpa varför Läkarförbundet tillstyrker

med tillägget att en höjning av tidsgränsen inte bör medbringa omotiverad fördröjning av senare karriärsteg.

4.2.2 Bestämmelserna om den ordning som ska gälla för en anställning och skyldigheten att ge sjukvårdshuvudmännen tillfälle till yttrande tas bort

I betänkandet föreslås att skrivningarna i 3 kap. 8 § andra och tredje styckena Högskolelagen tas bort. I det tredje stycket står att sjukvårdshuvudmannen ska ges tillfälle att yttra sig i ärendet. Vi ser det nödvändigt att lagtexten fortsättningsvis innehåller liknande formulering. Grundförutsättningen för förenade anställningar är att de tillsätts och utformas i samförstånd mellan båda arbetsgivare. Det innebär i praktiken mer än endast yttrande från den andra arbetsgivaren eftersom båda arbetsgivare bör vara överens om att rätt person anställs för tjänsten. Samförstånd mellan arbetsgivarna torde även gälla vid exempelvis uppsägning. Baserat på Läkarförbundets erfarenheter inom partsförhållanden ser vi risker med att helt ta bort formuleringen om den andra arbetsgivarens yttrande.

Det är viktigt att lagtexten uttryckligen betonar samförstånd för att undvika oklarheter och minska risken för feltolkningar. Därför anser vi att formuleringen inte borde tas bort men anpassas. Förslagsvis en formulering med samma innebörd som den sista meningen i stycket under 4.2.2: "Att de båda arbetsgivarparterna gemensamt utformar villkoren för den förenade anställningen är naturligtvis en förutsättning för att en förenad anställning ska komma till stånd." (sida 20).

4.2.3 Mobilitet tidigt i den akademiska karriären ökar attraktivitet och säkrar återväxten

Förutsättningarna för läkare med förenad anställning och dess begränsningar beskrivs väl i betänkandet. Vi välkomnar att behörighetskraven ändras så att det även gör det möjligt för läkare tidigt i karriären att söka förenad anställning. Förenad anställning som anställningsform för att ge tid åt forskning inom ramen för läkarens utbildningstjänstgöring (AT, BT, ST) anser vi vara ett framgångsrikt sätt att säkra återväxten av forskande läkare.

Det lägre söktryck som visats i Nationella vårdkompetensrådets sammanställning från 2021 kan tänkas vända när anställningarna öppnas upp för fler läkare att söka. Samtidigt ser vi att den kliniska karriären ofta konkurrerar ut en karriär inom forskning eftersom det är mer gynnsamt för individen att så snabbt som möjligt bli specialist. Läkarförbundet vill därför påminna om att en karriär inom forskning måste likställas med klinisk karriär. Bättre karriärvägar för läkare tidigare i karriären bidrar till detta men tjänsterna måste också vara attraktiva utifrån anställningsvillkor och livslön.

5.2 Tidsgränsen för anställning som biträdande lektor ska vara högst fem eller högst sju år från avlagd doktorsexamen

Lärosäten får bestämma själva vilken tidsgräns som appliceras samt om och hur gränsen varierar mellan ämnesområden eller organisatoriska enheter för att det ska gå

att anpassa efter olika behov och förutsättningar. En längre tidsgräns kan bidra till fler anställningar som biträdande lektorer vilket torde vara positivt för läkare tidigt i karriären. Det kan samtidigt uppstå en risk att antalet biträdande lektorer stiger på bekostnad av antalet lektorer och professorer. Ett sådant utfall kan förstärkas av ekonomiska skäl vilket skulle kunna leda till försämrade möjligheter för de mer kvalificerade tjänsterna. Vi uppmuntrar att förändringen följs upp för att undersöka dess utfall.

7.3 Ekonomiska konsekvenser

Betänkandet bedömer att förslagen är kostnadsneutrala. Läkarförbundet har dock tidigare påtalat behovet av fler förenade anställningar vilket kräver ytterligare satsningar. En central beståndsdel i att stärka den kliniska forskningen är starka kopplingar mellan fakultet och det kliniska arbetet. Läkare med förenad anställning mellan universitet och vårdgivare gynnar den patientnära forskningen och dess omsättning till patientnytta samt bidrar till utbildningen av framtidens läkare och forskare.

Alla vårdgivare oavsett driftform borde delta och bidra till forskning och utbildning. Därför är det bra att förslagen gör det möjligt för exempelvis en läkare anställd hos privat vårdgivare att ingå förenad anställning. Det kan anses särskilt relevant för primärvården där nästan hälften av landets vårdcentraler drivs i privat regi. Forskningen i primärvården är eftersatt och det behövs starkare kopplingar mellan universitet och primärvårdsenheter. Läkarförbundet anser att fler förenade anställningar bör eftersträvas i primärvården samt andra specialiteter där forskning bedrivs i för liten utsträckning idag. Med vänlig hälsning

SVERIGES LÄKARFÖRBUND

Sofia Rydgren Stale
Ordförande
Sveriges läkarförbund

Matilda Fredholm
Utredare
Politik och Profession

matilda.fredholm@slf.se
Telefon 070-790 34 25